

België

Permalink: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2017&dliid=277145>

SAMENVATTING

Het Koninkrijk België is een parlementaire democratie met een beperkte constitutionele monarchie. Het land is een federale staat met verschillende bestuursniveaus: het federale niveau, het niveau van de gewesten (Vlaanderen, Wallonië en Brussel), het niveau van de gemeenschappen op basis van taal (Vlaams, Frans en Duits), het provinciale niveau en het lokale niveau. De federale ministerraad met aan het hoofd de eerste minister kan enkel blijven regeren met het vertrouwen van het lagerhuis (Kamer van Volksvertegenwoordigers) van het bicameraal parlement. Volgens waarnemers zijn de federale parlementsverkiezingen van 2014 vrij en eerlijk verlopen.

De burgerlijke autoriteiten handhaven een effectieve controle over de veiligheidsdiensten.

De belangrijkste incidenten in verband met de mensenrechten waren fysieke aanvallen die ingegeven waren door antisemitische en anti-islamitische gevoelens. In dergelijke gevallen voerden de autoriteiten een onderzoek uit en stelden vervolging in.

De overheid voerde een actief onderzoek-, vervolgings- en strafbeleid tegen ambtenaren van veiligheids- of andere overheidsdiensten die zich schuldig maakten aan misbruik.

DEEL 1. EERBIED VOOR DE MENSELIJKE INTEGRITEIT, INCLUSIEF VRIJWARING TEGEN:

a. Willekeurige beroving van het leven en andere wederrechtelijke of politiek gemotiveerde moorden

Er waren geen meldingen van willekeurige of wederrechtelijke moorden door de overheid of door ambtenaren.

b. Verdwijningen

Er waren geen meldingen van verdwijningen uitgevoerd door of in naam van overheidsdiensten.

c. Foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen

De grondwet en/of de wet verbieden dergelijke praktijken en er waren geen meldingen dat ambtenaren ze hebben toegepast.

Omstandigheden in gevangenissen en detentiecentra

De omstandigheden in gevangenissen en detentiecentra waren grotendeels in overeenstemming met de internationale normen.

Fysieke omstandigheden: overbevolking in gevangenissen bleef een probleem, ondanks de gestage daling van het aantal gevangenen, de bouw van nieuwe gevangenissen in de loop van het jaar en het toegenomen gebruik van elektronisch toezicht thuis. Volgens het jaarverslag van 2016 over de penitentiaire inrichtingen werden gemiddeld 10.618,8 gedetineerden in gevangenissen vastgehouden, terwijl de gemiddelde capaciteit 9.686,8 gedetineerden bedroeg.

Volgens de media en detentiebeheer hadden de omstandigheden in een aantal gevangenissen sterk te lijden onder een staking van de cipers in april-juni 2016. In mei 2016 heeft een delegatie van het Comité inzake de voorkoming van foltering (CPT) van de Raad van Europa gevangenissen bezocht waar een groot aantal personeelsleden afwezig was door de staking, waardoor het nodig was de politie en de strijdkrachten te mobiliseren om de situatie onder controle te houden. In november 2016 heeft het CPT zijn verslag van het bezoek vrijgegeven, waarin de toestand tijdens de staking als "onaanvaardbaar" werd aangeduid en werd opgemerkt dat zo goed als al het personeel in de bezochte gevangenissen afwezig was. De vrijwillige werknemers en het personeel dat over de posten was verdeeld, bijgestaan door politieagenten en anderen, waren niet in staat voor aanvaardbare detentieomstandigheden te zorgen.

Op 13 juli heeft het CPT formeel een openbare verklaring gepubliceerd waarin werd opgemerkt dat het CPT al 12 jaar "voortdurend zijn grote bezorgdheid [uit] over de ernstige consequenties die kunnen voortvloeien uit collectieve acties door gevangenispersonnel in België". Deze consequenties waren onder meer permanente opsluiting in cellen onder omstandigheden die op zichzelf reeds als onaanvaardbaar worden beschouwd, ernstige verstoring van de distributie van maaltijden, drastische verslechtering van de hygiënische situatie (persoonlijke hygiëne van gedetineerden en de omstandigheden in de cellen), talrijke afgelastingen van het dagelijkse luchten van gedetineerden, ernstige beperkingen ten aanzien van de toegang tot medische zorg voor gedetineerden en een nagenoeg volledige beëindiging van het contact met de buitenwereld, waaronder advocaten. *De verklaring wees erop dat tijdens de staking van 2016 personen die van hun vrijheid waren beroofd door de acties "in omstandigheden waren terechtgekomen die zouden kunnen neerkomen op onmenselijke of vernederende behandeling of zouden kunnen leiden tot een verslechtering van de omstandigheden die toch al niet voldeden aan [...] het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens".*

Een aantal oudere gevangenissen kampte met onderhoudsproblemen, wat bijdroeg tot de slechte omstandigheden in de gevangenissen. Soms werd melding gemaakt van lange wachttijden voordat gedetineerden een arts konden raadplegen.

Onafhankelijke controle: de federale bemiddelaar treedt op als ombudsman, zodat elke burger problemen met de gevangenisadministratie kan melden. De federale bemiddelaar is een onafhankelijke instantie aangeduid door de Kamer van Volksvertegenwoordigers om problemen tussen burgers en overheidsinstellingen te onderzoeken en op te lossen. De overheid gaf toestemming aan het CPT om de gevangenissen en detentiecentra te bezoeken.

d. Willekeurige arrestatie of detentie

De wet verbiedt willekeurige arrestatie en detentie, en voorziet in het recht van eenieder om de wettigheid van zijn/haar arrestatie of detentie voor het gerecht te brengen. De overheid eerbiedigde doorgaans deze bepalingen.

ROL VAN DE POLITIE- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

De federale politie staat in voor de binnenlandse veiligheid en voor de handhaving van de openbare orde in België, met inbegrip van controle op migratie en grenzen. Ze rapporteert aan de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie. Burgerlijke autoriteiten oefenden effectieve controle uit over de federale en de lokale politie en over de strijdkrachten, en de overheid beschikte over afdoende systemen om misbruik en corruptie te onderzoeken en te bestraffen. Er waren tijdens het jaar geen meldingen van straffeloosheid bij de veiligheidsdiensten.

ARRESTATIEPROCEDURES EN DE BEHANDELING VAN GEDETINEERDEN

Volgens de grondwet mogen personen enkel worden aangehouden wanneer ze een misdrijf plegen of bij rechterlijk bevel dat binnen 48 uur moet worden uitgevoerd. De wet voorziet in het recht van gedetineerden om de wettelijkheid van de aanhouding te laten nagaan en de overheid respecteert dit recht doorgaans. De overheid bracht gedetineerden onmiddellijk op de hoogte van wat hen ten laste werd gelegd en gaf hen toegang tot een advocaat (indien nodig op kosten van de overheid). Alternatieven voor opsluiting zijn onder meer voorwaardelijke vrijlating, gemeenschapsdienst, proeftijd en elektronisch toezicht. Het borgtochtsysteem werkte goed en een verdachte kon ook onder andere verplichtingen of voorwaarden worden vrijgelaten indien de rechter daartoe een besluit trof.

e. Ontzegging van een eerlijk openbaar proces

De grondwet en de wet voorzien in een onafhankelijke rechterlijke macht en de overheid respecteert deze gerechtelijke onafhankelijkheid en onpartijdigheid doorgaans.

RECHTSPROCEDURES

De grondwet voorziet in het recht op een eerlijk en openbaar proces en de onafhankelijke rechterlijke macht dwong dit recht doorgaans af.

Voor gedaagden geldt het vermoeden van onschuld en ze hebben de volgende rechten: onmiddellijk en in detail op de hoogte worden gebracht van de klachten tegen hen; een eerlijk, tijdig en openbaar proces krijgen; aanwezig zijn op hun proces; met een advocaat naar keuze communiceren (of een advocaat aangeboden krijgen op kosten van de overheid bij gebrek aan financiële middelen); voldoende tijd en middelen krijgen om hun verdediging voor te bereiden; kosteloze bijstand van een tolk krijgen (voor gedaagden die de in de rechtbank gesproken taal niet begrijpen of spreken); getuigen ten laste confronteren en zelf getuigen en bewijs voordragen; niet worden gedwongen om te getuigen of om schuldig te pleiten; en in beroep gaan. De wet breidt deze rechten naar alle burgers uit.

POLITIEKE GEVANGENEN EN GEDETINEERDEN

Er werd geen melding gemaakt van politieke gevangenen of gedetineerden.

BURGERRECHTELIJKE PROCEDURES EN RECHTSMIDDELEN

Personen en organisaties konden via de nationale rechtbanken verhaal halen bij schending van hun mensenrechten en beslissingen van deze rechtbanken aanvechten bij het Europees Hof voor de rechten van de mens.

TERUGGAVE VAN EIGENDOMMEN

Teruggave van eigendommen in het kader van de Holocaust is geen belangrijke kwestie meer in België. De overheid heeft wetten en/of mechanismen ingesteld en niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en belangengroepen, waaronder de joodse gemeenschap in België, hebben gemeld dat de overheid zo goed als alle vorderingen in het kader van de Holocaust waarvoor het eigenaarschap kan worden getraceerd zijn behandeld, ook voor burgers uit andere landen.

f. Arbitraire of onwettige inmenging in de persoonlijke levenssfeer, het gezinsleven, huiselijke aangelegenheden en briefwisseling

De grondwet en de wet verbieden dergelijke acties en er waren geen meldingen dat de overheid deze verboden niet respecteerde.

DEEL 2. RESPECT VOOR BURGERLIJKE VRIJHEDEN ZOALS:

a. Vrijheid van meningsuiting, met inbegrip van persvrijheid

De grondwet en de wet voorzien in vrijheid van meningsuiting en persvrijheid, en de overheid respecteerde deze rechten doorgaans. Een onafhankelijke pers, een effectief rechtsstelsel en een goed functionerend democratisch politiek systeem ijveren samen om de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid te bevorderen.

Vrijheid van meningsuiting: het ontkennen van de Holocaust, seksistische uitspraken en gedrag gericht tegen een bepaalde persoon en het aanzetten tot haat zijn misdrijven waarop straffen staan van minimaal acht dagen (voor het ontkennen van de Holocaust) of één maand (voor het aanzetten tot haat en seksistische uitspraken/gedrag) tot maximaal één jaar gevangenisstraf en boetes, plus een eventuele intrekking van het recht om te stemmen of om zich kandidaat te stellen voor een publiek ambt. Als het aanzetten tot haat is gebaseerd op racisme of xenofobie, komt de zaak voor een gewone rechtbank. Als het aanzetten tot haat echter door andere motieven is ingegeven zoals homofobie of religieuze vooroordelen, is over het algemeen een langere en duurdere assisenprocedure vereist. De overheid vervolgde en de rechtbanken veroordeelden personen op grond van deze wetten.

In januari heeft een hof van beroep het arrest van de rechtbank van Luik van 2015 bevestigd dat de Franse stand-upcomedian Dieudonné veroordeelde tot twee maanden gevangenis en een boete van

9.000 euro (\$ 10.800) voor het aanzetten tot haat, antisemitisme, discriminatie en het ontkennen van de Holocaust. Dieudonné deed deze uitspraken tijdens een solovoorstelling in 2012 in Luik.

In september veroordeelde een hof van beroep oud-kamerlid Laurent Louis tot zes maanden gevangenis met uitstel en een boete van 18.000 euro (\$ 21.600) voor de Holocaustontkenningen die hij in 2014 op zijn blog publiceerde. Hij is ook verplicht de komende vijf jaar elk jaar een concentratiekamp te bezoeken en een verslag van het bezoek op zijn blog te publiceren. Louis werd voor het eerst veroordeeld in 2015.

Vrijheid van pers en media: het verbod op de ontkenning van de Holocaust, laster, seksistische uitspraken en gedrag gericht tegen een bepaalde persoon en aanzetten tot haat is ook van toepassing op de geschreven en audiovisuele media, de publicatie van boeken, en kranten en tijdschriften online.

VRIJ GEBRUIK VAN HET INTERNET

De overheid beperkte of verstoorde de toegang tot het internet niet en paste geen censuur toe op onlinecontent. Er waren ook geen geloofwaardige meldingen van controle op privécommunicatie via het internet door de overheid zonder geldige wettelijke toestemming.

Volgens schattingen van de Internationale Telecommunicatie-unie (ITU) gebruikte in 2016 ongeveer 86 % van de bevolking het internet.

ACADEMISCHE VRIJHEID EN CULTURELE EVENEMENTEN

De academische vrijheid en culturele evenementen werden door de overheid niet beperkt.

b. Vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging

De grondwet en de wet voorzien in de vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging en de overheid respecteerde deze rechten doorgaans.

c. Godsdienstvrijheid

Zie het *International Religious Freedom Report* (Internationaal verslag over de vrijheid van religie) van het Department of State (Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken) op www.state.gov/religiousfreedomreport/.

d. Vrijheid van verkeer

De grondwet en de wet voorzien in vrijheid van verkeer in het land, reizen naar het buitenland, emigratie en repatriëring, en de overheid respecteerde deze rechten doorgaans.

De overheid werkte samen met het bureau van de hoge commissaris van de VN voor vluchtelingen (UNHCR) en andere humanitaire organisaties om vluchtelingen, asielzoekers, staatlozen en andere hulpbehoevenden te beschermen en bijstand te bieden.

BESCHERMING VAN VLUCHTELINGEN

Toegang tot asiel: de wet voorziet in het verlenen van asiel of in het toekennen van het vluchtelingenstatuut en de overheid heeft een systeem uitgewerkt om vluchtelingen te beschermen, met inbegrip van specifieke subsidiaire bescherming, die veel ruimer is dan de asielcriteria vastgelegd in het Verdrag van 1951 over de behandeling van vluchtelingen en het bijbehorende Protocol van 1967. Sinds juli 2016 zijn het vluchtelingenstatuut en de verblijfsvergunning beperkt tot vijf jaar en worden pas van onbepaalde duur als ze worden verlengd.

Zie deel 6 "Kinderen" voor informatie over ongebeleide minderjarigen die een asielaanvraag hebben ingediend.

Veilig land van herkomst/doorreis: België weigerde asiel aan asielzoekers die afkomstig waren uit een veilig land van herkomst of doorreis, in overeenstemming met de Dublin III-verordening van de EU.

Duurzame oplossingen: België heeft via het UNHCR asielzoekers opgenomen die de EU binnenkwamen via Italië of Griekenland in het kader van het noodherplaatsingsmechanisme van de EU. België heeft ook een programma voor vrijwillige terugkeer voor migranten in samenwerking met de Internationale Organisatie voor Migratie.

Tijdelijke bescherming: de overheid bood ook tijdelijke bescherming aan personen die niet aan de wettelijke criteria voor het vluchtelingenstatuut voldeden, maar die niet naar hun land van herkomst konden terugkeren omdat ze effectief ernstig gevaar liepen. In overeenstemming met de EU-richtsnoeren hebben personen die "subsidiaire bescherming" genieten recht op een tijdelijke verblijfsvergunning, reisdocumenten, toegang tot de arbeidsmarkt en gelijke toegang tot gezondheidszorg en huisvesting. De overheid verleende in 2016 aan 3.281 personen subsidiaire bescherming. In de eerste helft van het jaar verleende de overheid aan 1.636 personen bescherming.

STAATLOZEN

Volgens het UNHCR waren er midden 2016 in België 2.027 personen die onder het mandaat van het UNHCR ter voorkoming van staatloosheid vielen. België heeft geen groot aantal inwoners die de jure of de facto staatloos zijn en werkt staatloosheid ook niet in de hand, aangezien er geen wettelijk kader is om een persoon zijn of haar Belgische nationaliteit af te nemen (behalve in gevallen van de dubbele nationaliteit).

Om als staatloos te worden erkend, moet de aanvrager een wettelijke procedure doorlopen en een rechter zich over zijn/haar status als staatloze laten uitspreken. De aanvrager mag tegen de uitspraak van de rechter een beroep instellen. De erkenning van staatloosheid geeft een staatloze niet automatisch recht op een verblijfsvergunning in België. Staatlozen kunnen de Belgische nationaliteit aanvragen wanneer zij voldoen aan de criteria van wettelijk verblijf.

DEEL 3. VRIJHEID OM DEEL TE NEMEN AAN HET POLITIEKE PROCES

De grondwet biedt burgers de gelegenheid om hun regering door middel van periodieke, geheime, vrije en eerlijke verkiezingen te kiezen op basis van het algemeen kiesrecht. Voor alle verkiezingen geldt stemplicht; niet gaan stemmen wordt met een nominale boete bestraft.

Verkiezingen en politieke participatie

Recente verkiezingen: de federale verkiezingen van 2014 verliepen vrij en eerlijk.

Participatie van vrouwen en minderheden: er zijn geen wetten die de participatie van vrouwen of minderheden aan het politieke proces beperken. Vrouwen en minderheden namen hieraan deel.

DEEL 4. CORRUPTIE EN GEBREK AAN TRANSPARANTIE BIJ DE OVERHEID

De wet voorziet in strafrechtelijke sancties voor corruptie door ambtenaren en de overheid paste deze wet doorgaans effectief toe. Er werd melding gemaakt van enkele alleenstaande gevallen van corruptie door ambtenaren.

Corruptie: tijdens het jaar doken opmerkelijke schandalen op (zoals Publifin, Kazachgate, Samusocial, Telenet enz.), waarbij politici zich aan corruptie bezondigd zouden hebben. Tegen sommige schandalen liep een onderzoek voor mogelijke onwettige feiten; andere hadden eerder betrekking op wettige feiten die het brede publiek onethisch vond.

Openbaarmaking van financiën: de wet vereist niet dat verkozenen hun inkomen of inkomsten openbaar maken; ze moeten wel melden of ze al dan niet bezoldigd in een raad van bestuur zetelen. Niet-verkozen ambtenaren moeten aan dezelfde norm voldoen. Er worden zelden sancties opgelegd bij overtreding, maar ze zijn in het verleden al gebruikt wanneer het brede publiek erg verontwaardigd was.

DEEL 5. DE HOUDING VAN DE OVERHEID MET BETREKKING TOT INTERNATIONAAL EN NIET-GOUVERNEMENTEEL ONDERZOEK NAAR VERMEENDE SCHENDINGEN VAN MENSENRECHTEN

Verschillende Belgische en internationale mensenrechtenorganisaties konden zonder overheidsbeperkingen hun werk doen, en onderzoek verrichten naar en hun bevindingen publiceren over mensenrechtenkwesties. Ambtenaren werkten hieraan doorgaans goed mee en waren ontvankelijk voor hun standpunten.

Gouvernementele mensenrechteninstanties: de ombudsmannen van de federale en gewestregeringen hielden toezicht op en publicerden verslagen over het functioneren van de agentschappen onder hun bevoegdheid. Het Interfederaal Gelijkekansencentrum (Unia) is belast met het bevorderen van gelijke kansen en het bestrijden van discriminatie en uitsluiting op alle

niveaus (federaal, gewestelijk, provinciaal en lokaal). Unia genoot het vertrouwen van het publiek, kon onafhankelijk werken en kreeg voldoende financiering van de overheid.

DEEL 6. DISCRIMINATIE, MAATSCHAPPELIJKE WANTOESTANDEN EN MENSENHANDEL

Vrouwen

Verkrachting en huiselijk geweld: verkrachting van mannen of vrouwen, met inbegrip van verkrachting binnen het huwelijk, is strafbaar en de overheid heeft dergelijke gevallen vervolgd. Een veroordeelde verkrachter riskeert een gevangenisstraf van 10 tot 30 jaar.

De wet verbiedt huiselijk geweld en bestraft dit met boetes en gevangenisstraffen. Wettelijke sancties voor huiselijk geweld zijn gebaseerd op de sancties voor fysiek geweld tegen derden; hierop staan gevangenisstraffen van acht dagen tot 20 jaar. Bij huiselijk geweld worden deze straffen verdubbeld. Voor slachtoffers van huiselijk geweld zijn in het hele land door de overheid gesteunde opvangvoorzieningen en hulplijnen beschikbaar.

Vrouwelijke genitale verminking/vrouwenbesnijdenis (VGV/V): de wet verbiedt VGV/V bij vrouwen en meisjes. Vooral nieuwkomers of asielzoekers deden melding van gevallen. Personen die voor VGV/V worden veroordeeld, krijgen een strafrechtelijke sanctie.

Ongewenst seksueel gedrag: de wet wil geweld en pesterijen op het werk voorkomen door ondernemingen te verplichten om interne procedures op te zetten om klachten van werknemers te behandelen. Seksistische uitspraken en gedrag gericht tegen een bepaalde persoon zijn illegaal en de boetes variëren van 50 tot 1.000 euro (\$ 60 tot \$ 1.200). De overheid dwong doorgaans de wetten ter bestrijding van pesterijen af. Politici en instanties zoals het Federaal Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen zetten zich in om aandacht voor het probleem te vragen.

Dwang met het oog op bevolkingsbeperking: er waren geen meldingen van gedwongen abortus, onvrijwillige sterilisatie of andere methoden van dwang met het oog op bevolkingsbeperking. Ramingen over moedersterfte en de prevalentie van contraceptiva zijn beschikbaar op www.who.int/reproductivehealth/publications/monitoring/maternal-mortality-2015/en/.

Discriminatie: vrouwen genieten dezelfde rechten als mannen. De wet eist gelijk loon voor gelijk werk en verbiedt discriminatie op grond van geslacht, zwangerschap en moederschap, en in toegang tot goederen, diensten, sociale zekerheid en gezondheidszorg.

Kinderen

Geboorteregistratie: de overheid registreerde onmiddellijk alle levend geboren kinderen. Burgerschap wordt aan een kind verleend op grond van de Belgische nationaliteit van beide of één van de ouders.

Kindermishandeling: de overheid bleef rechtszaken aanspannen tegen gevallen van kindermishandeling en bestrafte de veroordeelden.

Gedwongen huwelijken en huwelijken op jonge leeftijd: de wet bepaalt dat beide partners (die allebei instemmen met het huwelijk) minstens 18 jaar moeten zijn om te huwen.

Seksuele uitbuiting van kinderen: de wet verbiedt seksuele uitbuiting, ontvoering en handel, en voorziet in zware straffen voor kinderpornografie en het bezit van pedofiel materiaal. De overheid dwong de wet af. De straffen voor het produceren en verspreiden van kinderpornografie gaan tot 15 jaar gevangenisstraf en de straffen voor het bezit van dergelijk materiaal gaan tot één jaar gevangenisstraf. Belgische meisjes en buitenlandse kinderen werden het slachtoffer van sekshandel in België.

De minimumleeftijd voor vrijwillige seksuele betrekkingen is 16 jaar. Op ontucht met minderjarigen staan gevangenisstraffen tot 30 jaar.

Ontheemde kinderen: de overheidsdiensten hebben geschikte huisvesting en diensten ter beschikking gesteld aan ongeleide minderjarigen die als minderjarige een asielaanvraag hadden ingediend.

Internationale ontvoering van kinderen: België heeft het Verdrag van Den Haag van 1980 over de burgerlijke aspecten van internationale ontvoering geratificeerd. Zie het *Annual Report on International Parental Child Abduction* (Jaarverslag over internationale kinderontvoering door ouders) van het Department of State (Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken) op travel.state.gov/content/childabduction/en/legal/compliance.html.

Antisemitisme

De joodse gemeenschap in België bestaat naar schatting uit 40.000 personen. In 2016 zijn 109 antisemitische incidenten gemeld, wat een scherpe toename is ten opzichte van de 57 meldingen in 2015. Bij die antisemitische daden gaat het onder meer om fysieke aanvallen, maar vooral om verbale intimidatie van joden en vandalisme van joods eigendom. In dergelijke gevallen voerden de autoriteiten doorgaans een onderzoek uit en stelden vervolging in waar nodig. Haatspraak op het internet bleef een probleem. Joodse groepen maakten melding van antisemitische verklaringen en standpunten in de media en in scholen, die vooral, maar niet uitsluitend verband hielden met de regering van Israël en de Holocaust.

De wet verbiedt openbare verklaringen die aanzetten tot nationale, raciale of religieuze haat, met inbegrip van de ontkenning van de Holocaust. De overheid vervolgde en veroordeelde personen op grond van deze wet (zie deel 2.a). De regering verhoogde ook de veiligheid aan joodse scholen en religieuze plaatsen.

Mensenhandel

Zie het *Trafficking in Persons Report* (Verslag over mensenhandel) van het Department of State (Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken) op www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

Personen met een handicap

De wet verbiedt discriminatie van personen met een fysieke, zintuiglijke, verstandelijke of mentale handicap. De overheid dwong deze bepalingen doorgaans af.

Hoewel de overheid verplicht dat openbare gebouwen die na 1970 werden gebouwd voor personen met een handicap toegankelijk moeten zijn, waren veel oudere gebouwen nog steeds niet toegankelijk. Hoewel de wet vereist dat gedetineerden met een handicap een adequate behandeling krijgen in afzonderlijke, aangepaste instellingen, verbleven er veel gedetineerden met een handicap in niet-aangepaste instellingen.

Nationale/raciale/etnische minderheden

Etnische minderheden bleven het slachtoffer van discriminatie bij de toegang tot huisvesting, onderwijs en werkgelegenheid. Discriminerende feiten deden zich vooral voor op het internet, op het werk of wanneer personen toegang probeerden te krijgen tot allerhande publieke en particuliere diensten, zoals banken en restaurants.

Discriminatie van vrouwen die een hoofddoek droegen, deed zich vaker voor op de arbeidsmarkt. De wet verbiedt ook het dragen van een volledige gezichtssluier (nikab) op openbare plaatsen. De overheid kan personen die discrimineren op grond van etnische afstamming een boete tot 137,50 euro (\$ 165) opleggen en hen tot een gevangenisstraf van maximaal zeven dagen veroordelen. Er waren meldingen van discriminatie van mensen die afkomstig zijn uit Afrika en het Midden-Oosten. De overheid deed inspanningen om deze problemen aan te pakken door onder meer intern ambtenaren en politieagenten op te leiden en door de antidiscriminatie wetten af te dwingen.

Gewelddaden, discriminatie en andere misstanden op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit

Het land heeft een goed ontwikkeld wettelijk kader ter bescherming van LGBTI-rechten, dat deel uitmaakt van de Belgische antidiscriminatie wetten. Hoewel vooruitgang werd geboekt, bleef het niet melden van misdrijven gericht tegen de LGBTI-gemeenschap een probleem.

LGBTI met een migratieachtergrond maakten melding van sociale discriminatie door de migrantengemeenschap. De overheid steunde ngo's die dit probleem probeerden te bestrijden.

De wet voorziet in een adequate bescherming van transgenders. Op 24 mei heeft de federale staat een wet goedgekeurd die de eis dat personen een operatie tot geslachtsverandering ondergaan voordat ze hun geslacht wettelijk kunnen laten wijzigen afschaft. Op grond van de nieuwe wet mogen personen van ten minste 16 jaar een officiële verklaring over hun geslacht afleggen bij een ambtenaar van de burgerlijke stand, die dan de procureur des Konings inlicht. Tenzij de procureur des Konings bezwaar aantekent, wordt het geboortecertificaat van de aanvrager na drie maanden aangepast.

De regering heeft in samenwerking met de gewesten en gemeenschappen het voorbije jaar een actieplan tegen homofobie ingevoerd. Het actieplan vereist van overheidsdiensten dat ze bewustmakingscampagnes voeren om homofobe stereotypen in scholen, in jeugdbewegingen, op de werkvloer en in sportverenigingen te bestrijden.

Andere vormen van maatschappelijk geweld en discriminatie

Na de terroristische aanslagen in Parijs in 2015 en in Brussel in 2016, werd doorheen het land een stijging opgetekend van het aantal anti-islamitische incidenten, waaronder demonstraties of pogingen tot demonstraties tegen de islam in Brussel, Gent en Antwerpen, waarbij honderden betogers kwamen opdagen. Er waren meldingen van afzonderlijke gevallen van geweld tegen moslims.

De beperkingen die gelden voor islamitische kledingstukken op het werk in de publieke en privésector, scholen en openbare ruimten troffen voornamelijk islamitische vrouwen.

Unia ontving meldingen van discriminatie op grond van fysieke kenmerken, politieke overtuiging, sociale afkomst of status.

DEEL 7. RECHTEN VAN WERKNEMERS

a. Vrijheid van vereniging en het recht op collectief onderhandelen

Voor bedrijven met meer dan 50 werknemers voorziet de wet in het recht van werknemers om zonder voorafgaande toestemming of buitensporige eisen onafhankelijke vakbonden van hun keuze op te richten en er zich bij aan te sluiten, om wettelijke stakingen te organiseren en om collectief te onderhandelen. Werknemers oefenden deze rechten uit. Burgers en niet-burgers genoten dezelfde rechten. In ondernemingen met meer dan 100 werknemers moet verplicht een ondernemingsraad worden gekozen en in ondernemingen met meer dan 50 werknemers moet verplicht een comité voor preventie en bescherming op het werk (CPBW) worden gekozen. Deze verkiezingen vonden zonder incidenten plaats in mei 2016. Werkgevers gebruikten soms rechtsmiddelen tegen vakbonden die werkwillige werknemers de toegang tot de lokalen van de werkgever wilden ontzeggen.

De wet voorziet in het recht om te staken voor alle werknemers in de publieke en privésector, met uitzondering van militairen. De wet verbiedt discriminatie van vakbonden en inmenging van de werkgever in de werking van vakbonden; de overheid beschermd dit recht. Vakbondsafgevaardigden kunnen niet worden ontslagen omdat ze hun taken vervullen en genieten bescherming tegen boetes van hun werkgevers; zij hebben ook recht op de gebruikelijke opzegvergoedingen.

De overheid dwong doorgaans de toepasselijke wetten af. De rechtsmiddelen, inspecties en maatregelen waren afdoende. Straffen waren over het algemeen niet voldoende om de schendingen te ontmoedigen. Werkgevers betaalden vaak liever de boete dan werknemers opnieuw in dienst te nemen die wegens hun vakbondsactiviteiten waren ontslagen. Tegelijk resulteerden boetes die wegens stakingsacties en collectieve onderhandelingen aan werknemers werden opgelegd, vaak in het breken van de staking. Administratieve of gerechtelijke procedures die verband hielden met vakbonden namen niet meer tijd in beslag dan andere rechtszaken.

Niet alle werkgevers respecteerden de vrijheid van vereniging en het recht op collectieve onderhandelingen. Werknemersorganisaties waren over het algemeen vrij om buiten de controle van

de overheid te werken. Vakbonden kloegen aan dat de tussenkomst van het gerecht in collectieve geschillen het recht op collectieve onderhandelingen ondermijnt.

b. Verbod op gedwongen of verplichte arbeid

De wet verbiedt alle vormen van gedwongen of verplichte arbeid, maar dergelijke praktijken vinden toch plaats. De overheid dwong de wet af en de rechtsmiddelen, inspecties en corrigerende inspanningen waren afdoende. Wettelijke sancties – onder meer een gevangenisstraf van maximaal 20 jaar – waren afdoende om schendingen te ontmoedigen.

Mannen die het slachtoffer van gedwongen en verplichte arbeid werden, werden gedwongen te werken in restaurants, bars, sweatshops, de landbouw, de bouwsector, de schoonmaaksector en de kleinhandel. Buitenlandse slachtoffers werden gedwongen om als huisbedienden te werken. Ook gedwongen bedelarij bleef een probleem, in het bijzonder in de Roma-gemeenschap.

Zie ook het *Trafficking in Persons Report* (Verslag over mensenhandel) van het Department of State (Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken) op www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt.

c. Verbod op kinderarbeid en minimumleeftijd voor werk

De minimumleeftijd voor toelating tot werk bedraagt 15 jaar. Personen tussen 15 en 18 jaar mogen in een systeem voor alternerend leren instappen en mogen tijdens de schoolvakanties voltijds werken. De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft regels opgelegd aan sectoren die jonge werknemers in dienst nemen om te garanderen dat de arbeidswetgeving wordt toegepast; ze kende soms vrijstelling toe voor kinderen die tijdelijk werkten voor modellenbureaus en in de entertainmentsector. Er werden tijdelijke vrijstellingen toegekend voor duidelijk omschreven prestaties en doeleinden die in de wet als aanvaardbare activiteiten omschreven moesten zijn. In de wet is duidelijk volgens de leeftijd van het kind vastgelegd hoe lang en hoe vaak het mag werken. Het geld dat een kind verdient, moet op een bankrekening op naam van het kind worden gestort. Het kind heeft pas toegang tot het geld wanneer het de leeftijd van 18 jaar bereikt.

Er zijn wetten en beleidsmaatregelen om kinderen tegen uitbuiting op de werkvloer te beschermen. De overheid dwong deze wetten doorgaans met voldoende middelen, inspecties en sancties af, hoewel dergelijke praktijken zich naar verluidt toch voordeden, voornamelijk in restaurants. Personen die de wetten op kinderarbeid schenden, riskeren een gevangenisstraf tussen zes maanden en drie jaar, alsook administratieve boetes.

d. Discriminatie in arbeid en beroep

De arbeidswetten en -regels met betrekking tot arbeid en beroep verbieden discriminatie op grond van ras, geslacht, gender, handicap, taal, seksuele geaardheid en/of genderidentiteit, het feit dat iemand seropositief is of een andere overdraagbare ziekte heeft, of sociale status. De overheid dwong deze wetten en regels daadwerkelijk af. De wet staat bedrijven nog steeds toe uiterlijke tekenen van religieuze overtuigingen te verbieden, met inbegrip van hoofddoeken (zie deel 6).

Werkgevers bezondigden zich aan discriminatie in arbeid en beroep tegen vrouwen, personen met een handicap, leden van bepaalde minderheden, alsook tegen binnenlandse en buitenlandse arbeidsmigranten. De overheid nam juridische stappen op basis van de antidiscriminatiewetten. Het

Interfederaal Gelijkkansencentrum (Unia) trad ook op als bemiddelaar of zocht andere schikkingen voor bepaalde gevallen van discriminatie. Bij die schikkingen kan het gaan om vergoedingen, gemeenschapdienst of andere eisen die aan de overtreder worden opgelegd.

De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg dwong de regels doorgaans daadwerkelijk af. De vakbonden of de media vestigden soms de aandacht op bepaalde zaken en Unia nam vaak een standpunt in of trad op als bemiddelaar om een oplossing te vinden of de vermeende slachtoffers in de rechtbank te ondersteunen.

Het Federaal Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, dat belast is met de bevordering van gendergelijkheid, kan rechtszaken aanspannen wanneer het inbreuken tegen de wetgeving inzake gelijkheid vaststelt. De meeste klachten die in de loop van het jaar werden geregistreerd, waren werkgerelateerd. De meeste hadden te maken met het beëindigen van een arbeidsovereenkomst bij zwangerschap. Vrouwen blijven economisch achtergesteld. In 2016 publiceerde het Instituut een enquête (gebaseerd op gegevens van 2014) waaruit bleek dat vrouwen per uur 7,6 % minder werden betaald dan hun mannelijke collega's. Op jaarbasis kwam dit neer op een loonkloof van 20,6 % als deeltijds werk in aanmerking werd genomen. De wet verplicht beursgenoteerde bedrijven om in hun raden van bestuur minstens een derde van de zetels aan vrouwen toe te kennen; die verplichting geldt niet voor particuliere ondernemingen.

De wet verplicht bedrijven met ten minste 50 werknemers om een duidelijk overzicht van hun compensatieplannen te geven, om een gedetailleerde uitsplitsing naar geslacht van hun lonen en extralegale voordelen te maken, om een genderneutrale classificatie van functies te maken en om de mogelijkheid te bieden om een bemiddelaar aan te stellen om genderspecifieke problemen aan te pakken en op te volgen.

e. Aanvaardbare arbeidsomstandigheden

Er bestaat een maandelijks minimumloon en het is hoger dan de officiële raming van de armoededrempel.

De normale werkweek telt 38 uur en werknemers hebben recht op vier weken vakantie per jaar. In het kader van een collectieve arbeidsovereenkomst kan van deze normen worden afgeweken, maar niemand mag meer dan 11 uur per dag of 50 uur per week werken. Tussen werkperiodes is een rustperiode van 11 uur verplicht. Voor overwerk op maandag tot en met zaterdag wordt een toeslag van 50 % uitbetaald en op zon- en feestdagen een toeslag van 100 %. De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en de arbeidsrechtbanken dwongen deze wetten en regels daadwerkelijk af. De wet verbiedt of beperkt buitensporig overwerk. Zonder specifieke toestemming mag een werknemer niet meer dan 65 uren per kwartaal presteren.

De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg dwong de regels doorgaans daadwerkelijk af. Inspecteurs van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid dwongen de arbeidsregels af. Deze federale overheidsdiensten werkten samen om te garanderen dat de normen daadwerkelijk in alle sectoren werden afgedwongen – met inbegrip van de informele sector – en dat lonen en arbeidsomstandigheden in overeenstemming met de collectieve arbeidsovereenkomsten waren. Schendingen van de regels voor lonen, overwerk en veiligheid op het werk kwamen het vaakst voor in de horeca, de bouwsector en de logistiek.

Een gespecialiseerde overheidsdienst die werd opgericht om zwartwerk te bestrijden, voerde 11.988 controles uit in 2016, vooral in de bouw-, horeca- en schoonmaaksector. De overheid kan

werkgevers beboeten voor slechte arbeidsomstandigheden, maar kan deze ook beschouwen als gevallen van mensenhandel.

Werknemers mogen werk weigeren wanneer dit gevaarlijk is voor hun gezondheid of hun veiligheid, zonder dat hun baan in gevaar komt. De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg beschermde werknemers in dergelijke situaties.